

Пустоваров А. І.

Заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів
Запорізької міської ради

Pustovarov Anatolii

Executive Committee Ukraine of Zaporizhzhia City Council

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. У статті конкретизовано поняття «інституційне забезпечення» і «цифрова трансформація», визначено сутність інституційного забезпечення процесу цифрової трансформації управління розвитком національної економіки, окреслено перелік інститутів, що здійснюють вплив на зазначений процес. До таких інститутів віднесено: діяльність органів державної влади, функціонування інституту підприємництва в умовах цифровізації економіки, якісні та кількісні характеристики інституту конкуренції, рівень розвитку економічної культури та інституту інтелектуальної власності, основні детермінанти та зміни національного менталітету. Виявлено позитивні й негативні характеристики інституційного забезпечення процесу цифрової трансформації управління розвитком національної економіки. Визначено негативні впливи яких інститутів є найбільш чисельними і запропоновано напрями щодо їх мінімізації. Розроблені рекомендації можуть бути покладені в основу формування ефективних механізмів державного регулювання процесу цифрової трансформації управління розвитком національної економіки.

Ключові слова: цифрова трансформація, цифровізація, національна економіка, інститут, інституційне забезпечення

Постановка проблеми. Наразі не існує загальноприйнятої точки зору щодо сутності категорії «інститут». Визначення науковців тлумачать це поняття як шаблони поведінки й мислення широких верств населення (ранній інституціоналізм) або як набори формальних і неформальних правил, що впливають на поведінку людей (неоінституціоналізм). Тим не менш, більшість представників інституціоналізму вважають національну економіку системою інститутів (держави, приватної власності, ринку, сім'ї та ін.), які визначають мислення та дії суб'єктів економічної діяльності завдяки закріпленню певних норм поведінки, звичок, звичаїв, законів. Таким чином, можна узагальнити, що інститут – це система норм, яка регулює діяльність суб'єктів у певній сфері суспільного життя. Найбільш впливовими інститутами, на думку науковців, є державна влада, економічна культура, інститут власності, інститут конкуренції, інститут підприємництва, національний менталітет.

Певну дослідницьку цінність, на наш погляд, має визначення сутності поняття «інституційне забезпечення» саме процесу цифрової трансформації управління національною економікою, оскільки поширення застосування цифрових технологій стає все більш масштабним і таким, що змінює не тільки бізнес-моделі господарювання, а й повсякденне життя громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання цифрової трансформації національної економіки є предметом наукових пошуків багатьох вітчизняних і іноземних науковців, серед яких слід зазначити: О. Вінник (цифровізація державної економіко-правової політики), Ю. Грібанова (цифрова трансформація соціально-економічних систем), О. Піщуліну (тренди, ризики та соціальні детермінанти цифрової економіки), В. Фішука, В. Матюшка, Є. Чернева, О. Юрчака, Я. Лаврик, А. Амеліна (аналітика, прогнозування, визначення стратегічних орієнтирів та ролі держави у процесах цифрової трансформації) та ін.

Постановка завдання. Метою статті є конкретизація сутності поняття «інституційне забезпечення» цифрової трансформації управління національною економікою, виявлення основних недоліків такого забезпечення та розроблення напрямів підвищення його ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попри велику кількість наукових публікацій з питань розвитку цифрової економіки країн світу, наразі єдиного загальноприйнятого визначення основних понять як то «цифрова економіка», «цифрова трансформація», «цифровізація» не існує. Інколи визначення, що надають автори певному поняттю, є доволі суперечливими і навіть взаємовиключними.

Сутність процесів цифрової трансформації експерти IT-галузі розуміють як використання цифрових технологій для створення нових або зміни існуючих бізнес-процесів, культури і клієнтського досвіду відповідно до нових вимог бізнесу і ринку [15]; цілісні зміни як в технологіях, так і в тому, як люди думають про їх використання [12]. Отже, цифрова трансформація стосується не тільки запровадження цифрових технологій та створення інноваційних високотехнологічних продуктів, а й докорінного перетворення моделей господарювання, корпоративної та загальнонаціональної культури.

За визначенням Г. Колеснікової, інституційне забезпечення – це динамічний процес формування формальними та неформальними утвореннями правил, які впливають на поведінку учасників ринку; організаційне оформлення системи правил і норм, консолідованої у формі підприємств, інфраструктури, державних органів; закону та функцій-правил (ринок, ціноутворення, конкуренція, праця, власність, підприємництво) [5, с. 157]. Автори О. Сидорчук та О. Хандій визначають інституційне забезпечення державного регулювання як систему інституцій та інститутів соціальної, нормативно-правової та економічної спрямованості [9, с. 159].

Беручи до уваги вищевизначені визначення, можна узагальнити, що інституційне забезпечення процесу цифрової трансформації управління національною економікою є результатом функціонування сукупності нормативно-правових, економічних і соціальних інститутів з метою докорінної, революційної зміни бізнес-моделей суб'єктів господарювання, моделей публічного управління, систем загальнонаціональних, корпоративних та особистісних цінностей на основі ефективного використання цифрових технологій.

Серед інституційних умов забезпечення цифрової трансформації національних економік країн світу експер-

тами Всесвітнього банку визначено: нормативно-правову базу, що дозволяє фірмам використовувати можливості Інтернету для конкуренції та інновацій; наявність і вдосконалення навичок, що дозволяють державним службовцям повною мірою скористатися наявними можливостями цифрових технологій; підзвітність державних установ і організацій, що забезпечує оперативне реагування держави на загальносуспільні потреби і вимоги громадян [10, с. 4]. Отже, увага експертів зосереджена здебільшого на функціонуванні державних інституцій. Не заперечуючи провідної ролі держави у процесі інституційного забезпечення цифрової трансформації національної економіки, вважаємо за доцільне розглянути результати впливу на цей процес і інших інститутів.

Автори оновленої методики розрахунку Індексу мережевої готовності (Network Readiness Index (NRI)) Б. Ланвіна і С. Датти вважають, що при застосуванні поняття «цифрова трансформація» до національної економіки слід враховувати такі чотири рівні: основні та регулювальні функції держави (національна безпека, закони, фінанси); надання державних послуг (охорона здоров'я, освіта, правосуддя, інші державні послуги); функціонування економіки і суспільства відповідно до норм Конституції, правил, визначених економічною системою, набору культурних і конфесійних цінностей; загальну ефективність і продуктивність національної економіки в цілому [13]. Такий підхід є, на наш погляд, більш цілісним.

На нашу думку, основними елементами інституційного впливу на процес цифрової трансформації національної економіки є: діяльність органів державної влади, функціонування інституту підприємництва в умовах цифровізації економіки, якісні та кількісні характерис-

тики інституту конкуренції, рівень розвитку економічної культури та інституту інтелектуальної власності, основні детермінанти та зміни національного менталітету (рис. 1).

Інституту державної влади належить провідна роль у процесах забезпечення ефективного функціонування національної економіки, а значить і її цифрової трансформації. Основоположними елементами такого забезпечення є законотворча діяльність та створення ефективної системи державних органів регулювання економічної діяльності суб'єктів господарювання.

Суттєвою перешкодою ефективному запровадженню цифрових технологій експерти вважають проблеми встановлення й розвитку зв'язків ІТ-компаній з постачальниками, ринками та клієнтами. Серед основних недоліків можна зазначити:

- відсутність в Україні єдиної маркетингової структури підтримки ІТ-індустрії, що негативно впливає на формування міжнародного іміджу країни як визнаного центру ІТ, а також ускладнює обмін інформацією між ІТ-компаніями та ключовими партнерами стосовно стратегій розвитку потенціалу країни щодо розвитку перспективних новітніх технологій;
- обмеженість ресурсів вітчизняних малих та середніх ІТ-компаній для реалізації ефективної маркетингової діяльності (відсутність знань та умінь щодо просування нових продуктів, відсутність інформації про покупців, відсутність навичок аналізу ринку та адаптації до його потреб), що ускладнює процеси перетворення компаній з аутсорсингових на продуктові.
- відсутність єдиного розуміння ІТ-індустрії, що обмежує бізнес-можливості для компаній із-за ускладнень у просуванні власних продуктів за кордоном;

Рис. 1. Основні елементи інституційного впливу на процес цифрової трансформації національної економіки

Джерело: складено автором

– незадовільний рівень промоції в Україні великих технологічних ІТ-компаній, які мають напрацювання в галузі «Індустрія 4.0». Тільки компанія Eleks з «великої ІТ-четвірки» (Luxoft, Infopulse, SoftServe, Eleks) наразі пропонує рішення «Індустрії 4.0» вітчизняним споживачам, а інші орієнтовані виключно на західні ринки [11, с. 32].

Елементами впливу інституту конкуренції на процес цифрової трансформації національної економіки є рівень цифровізації бізнес-процесів вітчизняних підприємств, характеристики попиту і пропозиції ІТ-продуктів та технології їх просування на ринок.

Суттєвим недоліком інституційного забезпечення процесу цифрової трансформації вважаємо обмеженість співпраці регіональних торговельних палат з ІТ-асоціаціями, що не сприяє налагодженню зв'язків з міжнародними ринками та відповідного представлення вітчизняного ІТ-сектора за кордоном. Однією з причин такого становища є відсутність закордонних офісів у вітчизняних торговельних палат [3]. Однак є інші організації, що призначені надавати послуги експортерам щодо поширення інформації про наявні продуктивні пропозиції та налагодження відповідних бізнес-контактів. Попри це, вітчизняна ІТ-індустрія зростає завдяки власним зусиллям і, як зазначено вище, таке зростання не можна назвати ефективним.

Серед основних елементів впливу інституту власності на процес цифрової трансформації ми виокремили функціонування системи правової охорони інтелектуальної власності (ІВ), характеристики адміністративно-організаційного регулювання національної системи ІВ та відношення бізнесу до проблем захисту прав інтелектуальної власності.

Систему правової охорони інтелектуальної власності в Україні утворюють: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Державне підприємство «Український інститут промислової власності» («Укрпатент»), Філія «Укрпатенту» «Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг», Українське агентство з авторських та суміжних прав, Міністерство освіти і науки України, Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності. Нормативно-правове забезпечення у сфері ІВ містить одинадцять спеціальних законів, двадцять два багатосторонні міжнародні договори, близько ста нормативно-правових актів, окремі норми права інтелектуальної власності у 26 інших законах України.

Серед основних проблем і недоліків функціонування системи правової охорони ІВ в Україні фахівці зазначають: суперечливість законодавства, незавершеність судової реформи в частині захисту прав ІВ, недосконалий механізм правової охорони об'єктів патентування, неефективна політика ціноутворення у державній системі правової охорони ІВ, недосконалість системи охорони й захисту географічних зазначень, незадовільна координація діяльності державної системи охорони ІВ та правоохоронних органів [2; 8].

Вадами адміністративно-організаційного регулювання національної системи ІВ є: низька якість і ефективність інфраструктури ринку ІВ та відсутність механізмів щодо його підтримки і розвитку, неефективна система стимулювання інтелектуальної та інноваційної діяльності, недостатня підтримка патентування винаходів за кордоном, відсутність затвердженої стратегії розвитку сфери ІВ та чітких механізмів її реалізації.

Основними характеристиками відношення бізнесу до проблем захисту прав інтелектуальної власності наразі виступають: незадовільне використання малими і середніми підприємствами потенціалу ІВ у господар-

ській діяльності, значний рівень піратства і контрафакції, незацікавленість праволоводільців об'єктів ІВ захищати свої права, недостатній рівень знань та низька культура у сфері ІВ [8].

Національний менталітет є соціальним інститутом, що визначає певні моделі поведінки громадян, які ґрунтуються на історично сформованих рисах ментального етнотипу. На думку І. Лопушинського менталітет як духовний феномен характеризує національну культуру [7, с. 53]. Серед найбільш вагомих елементів ментального українського етнотипу Т. Гайдай [1, с. 249] та П. Лепак [6, с. 296] зазначають: індивідуалізм (схильність до непокори, потяг до особистої волі, прагнення до самостійного життєзабезпечення, бажання приймати самостійні рішення, власний здоровий глузд і досвід); прагнення до економічної самостійності (тяжіння до організаційних форм господарювання, що дають найбільшу економічну самостійність – одноосібне селянське господарство, фермерство, ФОП); переважання особистих інтересів над суспільними; тяжіння до демократичних цінностей, брак інстинкту підпорядкованості; антиетагізм (покладання винятково на себе, а не на державу); прагнення до статку, працьовитість; естетизація праці та побуту; допитливість; толерантність (повага до інших, бажання порозумітися). Ми погоджуємося з такою думкою, однак вважаємо, що такі риси національного менталітету як допитливість та бажання жити краще створюють суттєві зовнішні можливості для ефективної реалізації процесів цифрової трансформації національної економіки.

Таким чином, проведений аналіз інституційного забезпечення процесу цифрової трансформації управління розвитком національної економіки дозволив виокремити низку проблем, що можуть суттєво знизити його ефективність. Найбільш чисельні негативні впливи на зазначений процес здійснюють інститути державної влади, підприємництва та інтелектуальної власності (табл. 1).

Напрямами мінімізації негативного впливу інституційного середовища на процес цифрової трансформації управління розвитком національної економіки повинні бути:

- удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності ІТ-сектора, перегляд законодавства у сфері ІВ відповідно до світових стандартів, законодавче забезпечення захисту персональних даних отримувачів державних електронних послуг;
- розроблення Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності, стратегії розвитку кластерів, інвестиційної та інноваційної стратегії розвитку національної економіки;
- оптимізація системи державних органів шляхом перегляду і врегулювання їх функцій і повноважень, створення єдиного Центру з просування ІТ-індустрії на внутрішньому і зовнішніх ринках, створення єдиного Центру розвитку кластерів, створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності, створення спеціалізованого правоохоронного органу з питань ІВ в структурі Національної поліції України;
- застосування ефективних фінансових інструментів для стимулювання розвитку ІТ-індустрії, розвитку інфраструктури ринку ІВ, використання малими і середніми підприємствами потенціалу ІВ у господарській діяльності;
- стимулювання запровадження технологій «Індустрії 4.0» шляхом їх застосування на державних підприємствах;
- створення науково-дослідних центрів при університетах, підвищення кваліфікації працівників ІТ-підприємств

Недоліки інституційного забезпечення процесу цифрової трансформації управління розвитком національної економіки та напрями їх усунення

Найменування інституту	Основні негативні впливи інституту на процес цифрової трансформації	Напрями мінімізації негативного впливу
Державна влада	безсистемність, складність і суперечливість законодавства	Кодифікація законодавства, що регулює господарську діяльність ІТ-сектора
	нерегульованість повноважень державних організацій	Перегляд і врегулювання функцій і повноважень державних організацій
	нестабільне податкове регулювання, обмеженість податкових пільг	Створення стабільної системи оподаткування, розширення переліку пільг
	незадовільне державне управління інвестиційною діяльністю в галузі ІТ	Розроблення державних програм розвитку ІТ-сфери, державно-приватне партнерство, створення фондів співфінансування, бюджетно-грантове фінансування
	нерегульованість питань захисту персональних даних отримувачів державних електронних послуг	Законодавче врегулювання захисту персональних даних користувачів платформи «Дія»
Інститут підприємництва	уповільнення цифрових перетворень із-за структурних дисбалансів, незадовільного рівня модернізації промислового комплексу	Стимулювання запровадження технологій «Індустрії 4.0» шляхом їх застосування на державних підприємствах
	відсутність єдиної маркетингової структури підтримки ІТ-індустрії	Створення єдиного Центру з просування ІТ-індустрії шляхом об'єднання профільних Міністерств, бізнес-асоціацій та кластерів
	брак ресурсів вітчизняних малих та середніх ІТ-компаній на реалізацію ефективної маркетингової діяльності	Створення науково-дослідних центрів при університетах
	незадовільний зв'язок між ІТ-індустрією та науковою спільнотою	
	незадовільний рівень підготовки ІТ-фахівців	Створення єдиного центру і стратегії розвитку кластерів, розробка системи фінансування кластерних утворень
Інститут конкуренції	неготовність більшості приватних компаній України до цифровізації бізнес-процесів	Ефективне просування на внутрішній ринок технологій «великі дані», «штучний інтелект», «віртуальна реальність», робототехніки
	неефективне просування продуктів ІТ-сектору на внутрішньому і зовнішніх ринках	Підвищення кваліфікації працівників ІТ-підприємств з питань маркетингового управління
Інститут інтелектуальної власності	суперечливість законодавства у сфері інтелектуальної власності (ІВ)	Перегляд та вдосконалення законодавства у сфері ІВ відповідно до світових стандартів
	незавершеність судової реформи в частині захисту прав ІВ	Завершення формування складу суддів Вищого суду з питань інтелектуальної власності
	недосконалий механізм правової охорони об'єктів патентування, незадовільна координація діяльності державної системи охорони ІВ та правоохоронних органів	Створення спеціалізованого правоохоронного органу в структурі Національної поліції України
	низька якість і ефективність інфраструктури ринку ІВ	Розроблення програми розвитку інфраструктури підтримки використання об'єктів ІВ
	відсутність затвердженої стратегії розвитку сфери ІВ та чітких механізмів її реалізації	Розроблення і прийняття Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності
	незадовільне використання малими і середніми підприємствами потенціалу ІВ у господарській діяльності	Реалізація заходів щодо розвитку інфраструктури підтримки малих і середніх підприємств при створенні та використанні об'єктів ІВ
	значний рівень піратства і контрафакції	Ліквідація піратського контенту шляхом надання ліцензованого програмного забезпечення державним організаціям
	незацікавленість правоволодільців об'єктів ІВ захищати свої права, недостатній рівень знань та низька культура у сфері ІВ	Висвітлення у ЗМІ розглянутих справ про захист прав ІВ, освітні ініціативи навчальних закладів
Економічна культура	суттєві проблеми у внутрішніх комунікаціях українських підприємств, що є елементом культури управління	Запровадження єдиного інформаційного простору підприємства, розроблення стандартів інформаційного обміну, залучення лідерів до крос-функціональної взаємодії
	високі крос-функціональні бар'єри та низька культура співпраці	Запровадження електронного документообігу, аутсорсинг допоміжних функцій
	бюрократія та незадовільний рівень гнучкості й адаптації до змін	
	низька інноваційна культура підприємств	Стимулювання інноваційної активності шляхом запровадження економічних стимулів (пільги, кредити, податкові канікули тощо)

Джерело: складено автором

з питань маркетингового управління, підвищення рівня знань у сфері ІВ;

– активне просування на внутрішній ринок технологій «великі дані», «штучний інтелект», «віртуальна реальність», робототехніки;

– удосконалення управлінської культури вітчизняних підприємств шляхом запровадження корпоративного інформаційного простору, електронного документообігу, аутсорсингу допоміжних бізнес-процесів.

Висновки. Визначено, що інституційне забезпечення процесу цифрової трансформації управління національною економікою є результатом функціонування сукупності нормативно-правових, економічних і соціальних інститутів з метою докорінної, революційної зміни біз-

нес-моделей суб'єктів господарювання, моделей публічного управління, систем загальнонаціональних, корпоративних та особистісних цінностей на основі ефективного використання цифрових технологій.

У результаті дослідження виявлено, що найбільш чисельні негативні впливи на зазначений процес здійснюють інститути державної влади, підприємництва та інтелектуальної власності. Більшість із запропонованих напрямів мінімізації негативного впливу інституційного середовища на процес цифрової трансформації управління розвитком національної економіки належать до сфери державного регулювання, що обумовлює потребу у розробці відповідних механізмів державного регулювання.

Список використаних джерел:

1. Гайдай Т.В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 296 с.
2. Горбачова К., Нежевело В., Хайхан І. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні в контексті забезпечення виконання міжнародних зобов'язань. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 2. С. 93-100. URL: <http://uran.inprojournal.org/article/view/208281>
3. Експортна стратегія для сектору інформаційних технологій 2019-2023. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України. URL: <https://issuu.com/mineconomdev/docs/>
4. Законотворча діяльність в Комітетах Верховної Ради України. Комітет з питань цифрової трансформації. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc6_current?id=&pid069=248
5. Колеснікова Г.В. Інституційне забезпечення розвитку фінансово-інвестиційної інфраструктури промислового регіону. *Управління економікою: теорія та практика: Зб. наук. пр.* Донецьк: ІЕП НАНУ, 2013. С. 149-170. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/88947>
6. Лепак П. А. Вплив української економічної ментальності на формування економічної культури суспільства. *Молодий вчений*. 2018. № 9 (61). С. 493-497. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/9/111.pdf>
7. Лопушинський І. Формування національного менталітету – нагальне завдання сучасної української держави. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України*. 2006. № 3. С. 207-213.
8. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності. Проект. Київ: Національний офіс інтелектуальної власності, 2019. 128 с. URL: https://intelvlas.com.ua/wp-content/uploads/Проект_Стратегія_IP_new.pdf
9. Сидорчук О. Г., Хандій О. О. Інституційне забезпечення державного регулювання соціальної безпеки. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 1(55). С. 157-163.
10. Цифровые дивиденды. Доклад о мировом развитии, 2016. Обзор. Группа Всемирного банка. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/23347/210671RuSum.pdf?sequence=16&isAllowed=y>
11. Юрчак О. Стратегія розвитку «Індустрія 4.0». URL: <https://mautic.appau.org.ua/asset/42:strategia-rozvitku-4-0-v3pdf>
12. Digital Transformation: Reshaping Your Business to Meet the Digital Age. URL: <https://www.altexsoft.com/whitepapers/digital-transformation-reshaping-business-to-meet-digital-age/>
13. Campbell J. L. Institutional Change and Globalization. Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2004. 247 p.
14. What Is Digital Transformation? URL: <https://www.salesforce.com/products/platform/what-is-digital-transformation/>

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОЦЕССА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Аннотация. В статье конкретизировано понятие «институциональное обеспечение» и «цифровая трансформация», определена сущность институционального обеспечения процесса цифровой трансформации управления развитием национальной экономики, определены перечень институтов, оказывающих влияние на этот процесс. К таким институтам отнесены: деятельность органов государственной власти, функционирование института предпринимательства в условиях цифровизации экономики, качественные и количественные характеристики института конкуренции, уровень развития экономической культуры и института интеллектуальной собственности, основные детерминанты и изменения национального менталитета. Определены основные элементы институционального влияния на процесс цифровой трансформации национальной экономики: деятельность органов государственной власти, функционирование института предпринимательства в условиях цифровизации экономики, качественные и количественные характеристики института конкуренции, уровень развития экономической культуры и института интеллектуальной собственности, основные детерминанты и изменения национального менталитета. В результате тщательного изучения аналитических докладов, научных статей и монографий, стратегий становления и развития цифровой экономики, статистической информации выявлены положительные и отрицательные характеристики институционального обеспечения процесса цифровой трансформации управления развитием национальной экономики. Определены негативные воздействия которых институтов является наиболее многочисленными и предложены направления по их минимизации. Ведущая роль в обеспечении оптимизации и безопасности осуществления бизнес-процессов в цифровом экономическом отведена государству, поскольку большинство из предложенных направлений минимизации негативных воздействий институциональной среды на процесс цифровой трансформации относится к сфере государственного регулирования, а именно: гармонизация законодательства, регулирующего деятельность ИТ-сектора, защита прав интеллектуальной собственности, информационной безопасности; стратегическое планирование развития сферы интеллектуальной собствен-

сти, инновационной и инвестиционной деятельности, развития ИТ-кластеров оптимизация системы государственных органов, в полномочия которых входит регулирование деятельности ИТ-индустрии; финансовое стимулирование развития ИТ-индустрии и инфраструктуры рынка интеллектуальной собственности; популяризация внедрения цифровых технологий. Разработанные рекомендации могут быть положены в основу формирования эффективных механизмов государственного регулирования процесса цифровой трансформации управления развитием национальной экономики.

Ключевые слова: цифровая трансформация, цифровизация, национальная экономика, институт, институциональное обеспечение.

INSTITUTIONAL SUPPORT OF THE DIGITAL TRANSFORMATION MANAGEMENT OF DEVELOPMENT OF NATIONAL ECONOMY

Summary. The article concretizes the concept of «institutional support» and «digital transformation», defines the essence of the institutional support of the digital transformation process for managing the development of the national economy, defines a list of institutions that influence this process. These institutions include: the activities of public authorities, the functioning of the institution of entrepreneurship in the context of the digitalization of the economy, the qualitative and quantitative characteristics of the institution of competition, the level of development of economic culture and the institution of intellectual property, the main determinants and changes in the national mentality. The main elements of institutional influence on the process of digital transformation of the national economy have been identified: the activities of public authorities, the functioning of the institution of entrepreneurship in the context of the digitalization of the economy, the qualitative and quantitative characteristics of the institution of competition, the level of development of economic culture and the institution of intellectual property, the main determinants and changes in the national mentality. Study of analytical reports, scientific articles and monographs reveal strategies for the formation and development of the digital economy, statistical information, positive and negative characteristics of the institutional support of the digital transformation process of managing the development of the national economy. The negative impacts of which institutions are the most numerous are determined and directions for their minimization are offered. The leading role in ensuring the optimization and safety of the implementation of business processes in the digital economic is assigned to the state, since most of the proposed directions for minimizing the negative impacts of the institutional environment on the digital transformation process belong to the sphere of state regulation, namely: harmonization of legislation regulating the activities of the IT sector, protection intellectual property rights, information security; strategic planning of the development of the field of intellectual property, innovation and investment activities, the development of IT clusters; optimization of the system of state bodies, whose powers include the regulation of the IT industry; financial incentives for the development of the IT industry and the infrastructure of the intellectual property market; popularization of the introduction of digital technologies. The developed recommendations are to be used as the basis for the formation of effective mechanisms of state regulation of the digital transformation process of managing the development of the national economy.

Keywords: digital transformation, digitalization, national economy, institute, institutional support.